

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Геологічний факультет

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ
ГЕОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Київ 2008

Положення про проведення практик студентів геологічного факультету
Київського національного університету імені Траса Шевченка

Укладач: доцент кафедри загальної та історичної геології Кравченко Дмитро
Володимирович

Затверджено

Вченою радою геологічного факультету протокол № 9 від «19» березня 2008
року

1. Загальні положення

1.1. Практики студентів є невід'ємною складовою процесу фахової підготовки студентів геологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – Університет), що навчаються за ОКР бакалавр за напрямом 6.040103 – "Геологія", за ОКР спеціаліст та ОКР магістр всіх спеціальностей. Практики проводяться на обладнаних відповідним чином базах університету, а також на галузевих підприємствах або в експедиційному чи екскурсійному режимі без стаціонарного місця базування.

1.2. Даним Положенням регулюються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків усіх видів практик студентів геологічного факультету (далі – Факультет).

1.3. Положення підготовлене на основі Положення про проведенні практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, затвердженого розпорядженням ректора № 16 від 23.03.07, а також на підставі Закону України "Про вищу освіту", Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженого наказом МОН України 2 червня 1993 року зі змінами і доповненнями.

2. МЕТА І ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Метою практик є практичне закріплення студентами отриманих теоретичних знань, оволодіння сучасними методами та методиками геологічних польових і лабораторних досліджень, ознайомлення з формами організації та засобами праці в геологічній галузі, формування у студентів, на базі одержаних в Університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час роботи в конкретних виробничих умовах, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх в практичній діяльності.

2.2. Послідовність проведення практик на геологічному факультеті забезпечує одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня: "бакалавр" – навчальні та виробнича практики, "спеціаліст" – переддипломна практика, "магістр" – переддипломна та педагогічна асистентська практики.

2.3. Практики є невід'ємною складовою програми підготовки фахівців відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня і їх проходження є обов'язковим для всіх студентів що навчаються з відривом від виробництва за напрямом "Геологія" (ОКР бакалавр) та спеціальностями "Геологія", "Геохімія і мінералогія", "Гідрогеологія", "Геофізика" (ОКР спеціаліст та ОКР магістр).

2.4. Кількість, назви, зміст, форми і тривалість практик визначаються галузевими стандартами вищої освіти України та навчальними планами підготовки фахівців відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Форми, строки та місце проведення практики визначаються оперативними навчальними планами на поточний рік.

2.5. Навчальні польові практики проводяться на першому, другому та третьому курсах і спрямовані на закріплення вмінь і навичок які повинні сформуватися у студентів при вивченні фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, а також дисциплін спеціалізації після кожного курсу. Головні завдання навчальних практик наступні:

- практичне закріплення теоретичних знань, які були отримані під час аудиторних занять;
- ознайомлення студентів з тими розділами навчальних дисциплін повноцінне опанування якими неможливе в аудиторіях та потребує спостережень і досліджень природних об'єктів;
- опанування студентами основних методів польових геологічних, геохімічних, гідрогеологічних та геофізичних досліджень, формування в них відповідних практичних навичок;
- формування головних фахових навичок, які необхідні в польових

умовах;

- підготовка до вивчення навчальних дисциплін наступних курсів, а також до проходження виробничих та переддипломних практик;
- виховання навичок самостійної наукової роботи студентів.

2.5.1. На першому курсі проводиться **навчальна геологічна практика з застосуванням топографічних методів**. Мета практики – ознайомлення студентів з геологічними процесами на прикладі різноманітних геологічних об'єктів (Український щит, складчасті та вулканічні Карпати, Крим, Волино-Поділля тощо), а також отримання студентами практичних навичок з геодезичної зйомки. Практика проводиться на облаштованих базах Київського національного університету імені Тараса Шевченка та в екскурсійному режимі. Тривалість практики становить 5 тижнів.

Методичне забезпечення практики з загальногеологічної частини здійснює кафедра загальної та історичної геології, з геодезичної частини – кафедра геодезії та картографії географічного факультету, які й забезпечують організацію та проведення відповідних частин практик. До проведення практики залучаються викладачі та співробітники інших кафедр геологічного та географічного факультетів. Склад викладачів та допоміжного персоналу практик формується у відповідності до пункту 5 даного положення.

2.5.2. На другому курсі проводиться **навчальна практика з геологічної зйомки, буріння та застосування геофізичних методів**. Мета практики – формування у студентів вмінь та навичок геологічного картування з використанням геофізичних та гідрогеологічних методів, отримання основних навичок з проведення бурових робіт. Базовими місцями проведення практики є полігони в Гірському Криму, в с. Кичкирях Радомишельського району Житомирської області, в с. Гребенів Сколівського району Львівської області з виїздами на унікальні геологічні об'єкти навколо зазначених полігонів. Тривалість практики становить 5 тижнів.

Методичне забезпечення практики, її організацію та проведення здійснює кафедра загальної та історичної геології, з бурової частини –

кафедра геології родовищ корисних копалин, з застосування гідрогеологічних методів – кафедра гідрогеології та інженерної геології, з застосування геофізичних методів – кафедра геофізики. Склад викладачів та допоміжного персоналу практики формується у відповідності до пункту 5 даного положення.

2.5.3. На третьому курсі проводяться **навчальна практика зі спеціальності.**

Мета практики – закріплення фахових знань зі спеціалізацій, які були отримані протягом третього курсу навчання студентів на геологічному факультеті. Практика проводиться для кожної спеціалізації визначеної навчальним планом підготовки бакалаврів за напрямом 6.040103 – Геологія, за відповідними програмами розробленими кафедрами, які методично відповідають за практику. Тривалість практики становить 3 тижні.

Для спеціалізації «геологія» практика проводиться на полігонах в межах головних структур України в умовах стаціонарних баз або як маршрутна практика на автобусі без постійного місця базування. Методичне забезпечення практики, її організацію та проведення здійснює кафедра геології родовищ корисних копалин.

Для спеціалізації «геохімія і мінералогія» практика проводиться в екскурсійному режимі на автобусі без постійного місця базування за маршрутом, який проходить по головним районам розвитку докембрійських утворень північно-західної частини Українського щита. Методичне забезпечення практики, її організацію та проведення здійснює кафедра мінералогії, геохімії і петрографії.

Для спеціалізації «гідрогеологія» практика проводиться на облаштованих базах Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Методичне забезпечення практики, її організацію та проведення здійснює кафедра гідрогеології та інженерної геології.

Для спеціалізації «геофізика» практика проводиться на облаштованих базах Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Методичне забезпечення практики, її організацію та проведення здійснює кафедра геофізики.

Склад викладачів, допоміжного персоналу та фахівців з виробництва залучених до проведення практик зі спеціальностей формується у відповідності до пункту 5 даного положення.

2.6. Виробнича практика бакалавра проводиться на третьому курсі навчання. Мета практики – практичне закріплення студентами отриманих протягом навчання теоретичних знань, оволодіння сучасними методами та методиками геологічних польових і лабораторних досліджень, ознайомлення з формами організації та засобами праці в геологічній галузі, формування у студентів, на базі одержаних в Університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час роботи в конкретних виробничих умовах.

Базами практик можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету чи іншого навчального закладу, інститути НАНУ, інші наукові та освітні установи, підприємства, організації, установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення фахової практики. З базами практик укладаються договори про проходження практик студентами Факультету. Студенти-практиканти на термін проходження практики можуть бути зараховані на робочі місця або проходити її як стажери без надання робочого місця.

Тривалість практики становить 2 тижні.

Методичне забезпечення практики здійснюють кафедри відповідальні за підготовку студентів окремих спеціалізацій за напрямом 6.040103 – Геологія. Керівники практики від Факультету призначаються з числа викладачів кафедр відповідно до розподілу педагогічного навантаження.

2.7. Переддипломна практика спеціаліста є початковою частиною підготовки студентів всіх спеціальностей, що навчаються за ОКР "спеціаліст". Практика проводиться у першому семестрі і передує початку аудиторних занять. Мета практики – набуття практичного досвіду роботи за

фахом, закріплення теоретичних знань та збір матеріалу для написання дипломної роботи.

Базами практик можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету чи іншого навчального закладу, інститути НАНУ, інші наукові та освітні установи, підприємства, організації, установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення фахової практики. З базами практик укладаються договори про проходження практик студентами Факультету. Студенти-практиканти на термін проходження практики можуть бути зараховані на робочі місця або проходити її як стажери без надання робочого місця.

Тривалість практики становить 5 тижнів.

Методичне забезпечення практики здійснюють кафедри відповідальні за підготовку спеціалістів окремих спеціальностей. Керівники практики від Факультету призначаються з числа викладачів кафедр відповідно до розподілу педагогічного навантаження.

2.8. Переддипломна практика магістрів є підсумковою частиною підготовки студентів всіх спеціальностей, що навчаються за ОКР "магістр". Мета практики – набуття практичного досвіду роботи за фахом, проведення науково-дослідницьких робіт, закріплення теоретичних знань та збір матеріалу для написання магістерської роботи.

Базами практик можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету чи іншого навчального закладу, інститути НАНУ, інші наукові та освітні установи, підприємства, організації, установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення фахової практики. З базами практик укладаються договори про проходження практик студентами Факультету. Студенти-практиканти на термін проходження практики можуть бути зараховані на робочі місця або проходити її як стажери без надання робочого місця.

Тривалість практики становить 5 тижнів.

Методичне забезпечення практики здійснюють кафедри відповідальні

за підготовку магістрів окремих спеціальностей. Керівники практики від Факультету призначаються з числа викладачів кафедр відповідно до розподілу педагогічного навантаження.

2.9. Педагогічна асистентська практика проводиться для студентів, що навчаються за ОКР "магістр" на другому курсі з початку четвертого семестру. Мета практики – набуття практичного досвіду викладацької роботи у вищому навчальному закладі. Проходження практики відбувається за індивідуальними планами практики при випускаючих кафедрах. Тривалість практики становить 6 тижнів.

За проведення педагогічної асистентської практики відповідають завідувачі кафедр.

3. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИК

3.1. Зміст практик, види і обсяги навчального навантаження студентів під час практик визначаються програмами практик (далі Програма), які розробляються кафедрами або предметними комісіями згідно з навчальним планом, затверджуються Вченою радою Факультету і є основними методичними документами для студентів та керівників практик.

Зміст Програми повинен відповідати даному Положенню, наказам ректора, рішенням Вченої ради Університету та Вченої ради Факультету щодо практик студентів, навчальних планів спеціальностей (спеціалізацій) і кваліфікаційній характеристиці фахівців. На основі цієї Програми розробляються робочі програми практики на поточний рік з урахуванням специфіки спеціальностей та наявних можливостей баз практики.

Робочі програми практики затверджується Вченою радою Факультету. Основним завданням Програми і робочих програм є планування та регламентація діяльності студентів та викладачів на даний період навчального процесу.

3.2. Кафедри, на які покладене керівництво практиками, повністю

відповідають за науково-методичне забезпечення практик керівництвами, методичними посібниками, графічними матеріалами, за рівень проведення практик.

3.3. Науково-методичні матеріали що забезпечують практику затверджуються Вченою радою Факультету.

4. БАЗИ ПРАКТИКИ

4.1. Практики геологічного факультету проводяться на стаціонарних та напівстаціонарних базах, а також в експедиційному режимі без постійного місця базування. В разі проведення практик в експедиційному режимі маршрут практики узгоджується з завідувачем кафедри, відповідальним за проведення практик на Факультеті та деканом.

4.2. Практики студентів Факультету проводяться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практик, а також вимогам навчальних планів.

4.3. Базами практик можуть бути навчальні, виробничі та наукові підрозділи Університету чи іншого вищого навчального закладу, а також підприємства, організації та установи будь-якої форми власності, які мають необхідні умови для проведення фахової практики.

4.4. Залежно від виду практик бази можуть використовуватися студентами як колективно (навчальна, педагогічна, виробнича практика), так і індивідуально (виробнича, переддипломна, асистентська).

4.5. Для груп споріднених спеціальностей можуть створюватися спеціальні полігони або бази (стаціонарні чи експедиційні). В разі створення таких полігонів або баз, територіальне віддалених від Університету, необхідно забезпечити на них навчально-виробничі та санітарно-гігієнічні умови проведення практики, медичне обслуговування, побутові та культурні потреби студентів-практикантів, викладачів та допоміжного персоналу практики.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

5.1. Відповідальність за організацію, проведення і контроль практик на Факультеті покладається на декана і відповідального з проведення практик Факультету. Відповідальний за проведення практик Факультету призначається розпорядженням декана Факультету терміном на три роки з числа викладачів кафедр згідно до встановленої черговості. Загальне керівництво практиками Факультету зараховується до педагогічного навантаження відповідального за практику згідно норм часу для планування й обліку навчальної роботи.

5.2. Основними обов'язками відповідального з проведення практик Факультету є:

- проведення з завідувачами кафедр (відповідальними за практику на кафедрах) підготовчої роботи з розробки та укладання угод щодо проходження практики студентами Факультету з базами практик (міністерствами, інститутами, відомствами, установами різних форм власності);
- проведення нарад керівників – організаторів практик з кожної кафедри та відповідальних за конкретні види практик;
- звітування на Вченій раді Факультету про стан та перспективи практик;
- своєчасне складання наказів та звітів з практик, подання їх до ректорату;
- контроль за організацією та проведенням настановних зборів та звітних конференцій (захист результатів практик) на кафедрах.

5.3. При організації навчальних, виробничих та переддипломних практик повинно бути враховано наступне:

- заміна маршрутів навчальних практик, полігонів, зміна порядку проведення практик, їх строків та інші принципи зміни дозволяються тільки

з дозволу декана;

– навчальна практика студентів, як правило, не може бути замінена роботою в геологічних експедиціях, в тому числі в експедиціях, що організовуються Факультетом, або у галузевих підприємствах чи наукових установах;

– на виїзних польових навчальних практиках один викладач здійснює керівництво групою студентів в кількості 7–14 чоловік;

– при проведенні навчальних практик для усього курсу разом, призначається керівник практики по режиму в обов'язки якого входить: контроль за дотриманням студентами добового режиму бази практики, контроль за поселенням студентів, викладачів та допоміжного персоналу практики, контроль за роботою закладів харчування, контроль за санітарно-гігієнічним станом бази практики, приміщень в яких проживають та працюють студенти, викладачі та допоміжний персонал практики; контроль та керівництво роботою студентів, що чергують по базі, організацію екскурсій;

– керівник практик по режиму не залучається до навчального процесу практики та може бути призначений з числа допоміжного персоналу практики;

– при проведенні навчальних практик зі спеціальності (одна академічна група), керівник практики по режиму призначається з числа викладачів задіяних на практиці, при цьому керівник практики не може бути одночасно керівником практики по режиму;

– при проведенні практик зі спеціальності в програмі яких визначено опанування студентами декількох методів досліджень, на кожний з таких методів може призначається окремий керівник;

– при проведенні практики зі спеціальності керівників практики не може бути менше двох осіб;

– до проведення навчальних практик можуть бути залучені інженери та лаборанти кафедр, співробітники науково-дослідної частини Факультету,

якщо участь у навчальних практиках зазначено у їх функціональних обов'язках;

- до складу викладачів навчальних практик можуть бути залучені фахівці від виробничих організацій, науково-дослідних та освітніх установ згідно договорів-підрядів укладених між ними та Університетом, що повинно бути обов'язково передбачено в кошторисі практики;

- відповідальність за обладнання, яке необхідне для проведення навчальних практик, його ремонт та збереження покладається на людину з числа допоміжного персоналу.

5.4. Основними обов'язками керівника практики є:

- загальне керівництво практикою – організація навчального процесу на практиці, проведення інструктажу з техніки безпеки та оформлення відомості проходження інструктажу студентами, викладачами та допоміжним персоналом практики;

- розробка та вдосконалення (разом із завідувачами кафедр) Програми практики, а також інших навчально-методичних та звітних документів (враховуючи специфіку конкретної спеціальності);

- організація та проведення настановних зборів, захисту практики;

- надання студентам необхідних документів для проходження практики, при цьому керівник-організатор повідомляє студентів про систему звітності та критерії оцінки практики, які регламентуються у програмах практик;

- складання графіку проведення навчальної практики з обов'язковим зазначенням робочих та вихідних днів (графік практики затверджує декан Факультету);

- здійснення контролю за проходженням студентами виробничої практики;

- координація роботи керівників студентських груп та відповідальних за конкретні види робіт практики;

- організація проїзду студентів до бази практики та їх повернення;

- складання табелю проходження студентами практики;
- звітування про проведення практики на кафедрі та перед відповідальним за проведення практик Факультету.

5.5. Викладачі залучені до проведення практик зобов'язані:

- здійснювати керівництво студентськими групами згідно педагогічного навантаження;
- виконувати розпорядження керівника практики;
- дотримуватись правил техніки безпеки при проведенні практики.

5.6. Допоміжний персонал практик зобов'язаний:

- виконувати розпорядження керівника практики;
- контролювати робочий стан лабораторного та іншого обладнання, що використовується при проведенні практик;
- контролювати камеральні роботи практики, якщо вони пов'язані з роботою на лабораторному та іншому обладнанні;
- дотримуватись правил техніки безпеки при проведенні практики.

5.7. Студенти Факультету при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- суворо дотримуватися правил перебування на базі практики, правил охорони праці та техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно подати необхідні звітні документи та скласти залік із практики.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

6.1. Навчальні практики захищаються студентами особисто або у складі бригад в кінці терміну практики перед комісією викладачів, що

проводили практику. Оцінка отримана на захисті є кінцевою та перездачі не підлягає. Студенти, які отримали незадовільні оцінки мають право однієї перездачі на початку наступного навчального семестру перед комісією сформованою з викладачів, що проводили практику, представників деканату та кафедри на якій навчається студент.

6.2. Студенти, що були відраховані з практики за невиконання навчальної програми, порушення дисципліни та правил техніки безпеки, не мають права повторного проходження практики та негайно відраховуються з Університету.

6.3. Після проходження виробничих та переддипломних практик студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання практики.

Для захисту виробничої практики студент повинен мати: письмовий звіт, щоденник практики з відмітками про строки прибуття на базу практики та вибуття з неї, посади на якій проходив практику студент, відгук керівника від підприємства, в якому проходила практика, з оцінкою роботи студента та зібрані матеріали. Означені документи подаються на рецензування керівникові практики від кафедри не пізніше як через 10 днів після початку наступного семестру. Керівник практики від кафедри дає відзив на звіт та визначає попередню оцінку. Підсумкова оцінка за виробничу або переддипломну практику виставляється на засіданні кафедри.

Звіт із практики захищається студентами на засіданні кафедри впродовж перших 4 тижнів після початку семестру, наступного після проходження практики.

У звіті мають бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки та пропозиції теми дипломної роботи, список використаної літератури. Оформлюється звіт за вимогами державного стандарту до звітів з науково-дослідної роботи.

6.4 Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і

в залікову книжку студента.

6.5 Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради Факультету щорічно.

7. МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИКИ

7.1. Витрати на практику студентів Факультету входять в загальні витрати на підготовку фахівців. Розмір витрат на практику студентів визначається кошторисом, який складається керівником практики Факультету і подається до планово-фінансового відділу на початку навчального року.

7.2. Усім студентам-практикантам на період практики, що проводиться за межами міста Києва, сплачуються добові за рахунок витрат на практику у розмірах, встановлених чинним законодавством.

Університет утримує зі студентів добові за пропущені з неповажних причин дні практики. Студентам, зарахованим на період практики на штатні посади з виплатою заробітної плати, добові не сплачуються.

7.3. Проїзд студентів університету залізничним, водним і автомобільним транспортом до місця знаходження баз практик і у зворотному напрямі сплачується за рахунок витрат на практику. Проїзд до баз практик і у зворотному напрямі міським і приміським (до 50 км) транспортом сплачується студентами за власний рахунок.

7.4. Оплата відряджень на практики викладачам та допоміжного персоналу Факультету – керівникам практики студентів, здійснюється згідно чинного законодавства України.